

En riksdagsordlista blir till

ELISABETH SUOMALAINEN

Våren 2008 gavs *Riksdagsordlista* ut i serien Riksdagens kanslis publikationer (2/2008), efter tre års intensivt arbete. Mot slutet av 2004 bestämde riksdagens kanslikommission att ett projekt för att utarbeta en ordlista ska startas. Tanken om en riksdagsordlista går mycket längre tillbaka i tiden än så. Det fanns ett uttalat behov av en ordlista i riksdagen redan inför förhandlingarna om Finlands EU-medlemskap, men den blev verklighet först 15 år senare. På sina håll i riksdagen hade man för länge sedan insett att det behövdes en flerspråkig ordlista med ett en gång för alla fastslaget namn på riksdagens utskott och organ och olika riksdagsnära begrepp och företeelser. Riksdagens internationella verksamhet och enskilda ledamöters internationella kontakter hade dessutom ökat enormt bara på några år.

Kanslikommissionen bestämde att riksdagsordlistan utarbetas på finska och svenska och att motsvarigheter till eller översättningar av begrepp och termer också ska anges på samiska och ett antal utvalda främmande språk, i det här fallet estniska, engelska, tyska, spanska, franska och ryska. Ordlistan skulle ges ut i bokform och göras tillgänglig på nätet. För att arbetet skulle kunna hållas inom hanterliga ramar bestämdes det att begreppen definieras och förklaras på finska, svenska och engelska. På de övriga språken ges bara respektive motsvarigheter.

Riksdagsbiblioteket fick i uppdrag att hålla i projektet. Kanslikommissionen tillsatte en projektchef från riksdagsbiblioteket, informations-specialist Riitta Siunala. Efter hennes bortgång tog informationsspecialist Marja Oksa-Pallasvuo över och rodde slutligen i hamn projektet. Projektchefen förväntades också förhandla om de

tekniska aspekterna av nätversionen av ordlistan med riksdagens dataadministration. Dessutom tillsattes en ledningsgrupp för projektet bestående av tjänstemän från utskottsväsendet (Risto Eerola, Ritva Bäckström), dokumentbyrån (Päivi Virta), svenska byrån (Elisabeth Suomalainen), protokollbyrån (Ritva Koskipää), riksdagsinformationen (Catharina Somerkoski), centralkansliets sekretariat (Marja Wallin) och internationella enheten (Paula Moisander, ordförande för projektgruppen). I riksdagen stod ingen expertis på terminologiskt arbete att uppåda och därför lånades ledande terminologen Kaisa Kuhmonen från språktjänsten vid statsrådets kansli in för att hålla i trådarna. Hon hade hjälp av andra terminologer på statsrådets kansli (Riina Kosonen, Irmeli Ahonen, Simo Kankkunen), men lejonparten av arbetet vilade på hennes späda axlar.

Uppdraget var att ta fram centrala riksdagsnära begrepp som beskriver verksamheten i riksdagen och riksdagen som institution och organisation. Den bärande tanken var att tydliggöra och samordna användningen av riksdagsrelaterade termer både i och utanför riksdagen. Ordlistan skulle bli ett lätthanterligt redskap för alla dem som behöver riksdagsterminologi i sitt arbete och som vill veta vad olika begrepp står för.

Projektgruppen fick fria händer att avgränsa materialet på lämpligt sätt. Följaktligen utslöts till exempel benämningen på titlar och befattningar enhälligt, med undantag av en handfull helt riksdagsspecifika titlar. Meningen var att materialet i största möjliga utsträckning skulle avspegla det som riksdagen håller på med och

därför gick man igenom olika faser och funktioner i riksdagsarbetet och tog fram så många begrepp kring dem som möjligt. Begreppen fördes samman till större grupper som beskrev t.ex. riksdagen, riksmötet, arbetet i plenum och utskott, lagstiftningen, riksdagens organisation osv. När man var mer eller mindre ense om vilka begrepp som skulle tas med var det dags att gå igenom grupperna ord för ord och definiera dem. I vissa fall blev det en förklaring i stället för en definition, i andra både och.

I definitionerna såg man på begreppen ur riksdagens synvinkel. Det fanns vissa överlappningar med Statsrådsordlistan, men också då höll man sig till ett riksdagsperspektiv. Begrepp och definitioner i statsrådsordlistan och t.ex. budgetordlistan togs över som de stod. Ordet *statsråd* och gränsdragningen mellan statsråd och *regering* vållade för övrigt en hel del huvudbry för projektgruppen. Man ville så långt som möjligt använda *regering*, men tvingades böja sig för vissa etablerade begrepp och sammanhang där *statsrådet* alltid använts.

När arbetet med begrepp och definitioner var klart – ordlistan levde hela processen ut och det gjordes en del ändringar och omskrivningar ännu på slutrakan – skickades ordlistan ut för kommentarer. Kommentarererna gav anledning till en del ändringar och omformuleringar i listan. Efter remissrundan följde översättningsfasen, som tog mellan några månader och ett år. Den finska, svenska och engelska versionen innehåller begrepp med definitioner, versionerna på de övriga språken innehåller bara en översättning av själva begreppen. Arbetet utfördes i små översättargrupper om två till fyra personer.

Översättningen till svenska gjordes av två översättare på riksdagens svenska byrå. Arbetet var på så vis lättare än för de övriga språkgrupperna att merparten av alla begrepp redan har en etablerad svensk form i riksdagens arbetsordning eller lag. De har kommit till efter behov under tidernas lopp. Men de behövde kontrolleras om och om igen och definitioner och begrepp

slipades tills de kändes lämpliga. För att underlätta för användarna gavs flera alternativa ord och uttryck där sådana existerade. På de punkter där ord och uttryck skiljer sig från dem som används i Sveriges riksdag har de sverigesvenska angetts i fotnoter. Tanken har varit att hjälpa dem som i sina kontakter med sina rikssvenska motparter kan ha nytta av att veta att svenskarna ibland uttrycker samma sak med andra ord (ex. minister – statsråd, plenial – kammare).

Begrepp som saknar en etablerad svensk motsvarighet har inte översatts alls. Faktum är att behandlingen i utskotten går helt på finska och det betyder att vissa begrepp i utskottsarbetet aldrig aktualiseras på svenska. Detsamma gäller en del rent tekniska detaljer, t.ex. den duplicerade versionen av en proposition som ännu inte har överlämnats till riksdagen men som redan delats ut för behandling och försetts med en svart triangel i ena övre hörnet för att markera att den inte är officiell. På finska kallas proppen *mustakulma*, och hur frestande det än skulle ha varit att döpa den till *svartöra*, fick det vara, för det ordet förekommer bara inte i riksdagens vokabulär. Den långa listan på internationella organisationer och liknande som riksdagen medverkar i kan tyckas onödig, men för de tjänstemän och ledamöter som är involverade är den ett oumbärligt hjälpmedel.

För att ge ordlistan större spridning lades den ut på riksdagens intranät. Den finns också med i statsrådets termbank Valter. Nätversionen kommer att uppdateras och bearbetas kontinuerligt efter behov. Någon ny pappersversion blir det knappast, men den organisationsreform som riksdagen är mitt uppe i kan komma att yngla av sig nya benämningar genom eventuella ändringar i lagar. Det finns en uppdateringsgrupp för ordlistan som gärna tar emot förslag till begrepp som borde tas upp eller ändras i listan. Kontaktperson är Marja Oksa-Pallasvuo.

Elisabeth Suomalainen är biträdande byråchef vid riksdagens svenska byrå.